

สถานะของการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยโดยทั่วไป

ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

รายงานทางประวัติศาสตร์หลายแหล่ง แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นแต่ดั้งเดิมมีมูลเหตุทางด้านการค้า โดยการอ้างอิงเอกสารทางการญี่ปุ่นพบว่าในสมัยที่พุทธสยามกรุงสุโขทัยไปเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับพระเจ้ากรุงจีนนั้น ได้มีเรือสยามแวะเยี่ยมเมืองท่าของญี่ปุ่นบ้างแล้ว และชาวสังคโลกของสยามที่ผลิตในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชนั้น เป็นที่นิยมของชาวญี่ปุ่นมาก คนสมัยกรุงศรีอยุธยา (ราว ๆ กลางคริสต์ศตวรรษที่ 14) มีพ่อค้าญี่ปุ่นแล่นเรือมาค้าขายแถบเอเชียอาคเนย์มาก เข้าใจว่าบางส่วนก็เข้าไปค้าในดินแดนที่อยู่ภายใต้การปกครองของกรุงศรีอยุธยา¹

ก. ความสัมพันธ์ระหว่างกรุงศรีอยุธยากับเอโดะ (โตเกียว)

พ่อค้าและนักผจญภัยชาวญี่ปุ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการบุกเบิกการค้าติดต่อระหว่างไทยกับญี่ปุ่น กุนจิ เคย์อิจิ ผู้เชี่ยวชาญเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นสมัยที่ 17 กล่าวว่า มีชาวญี่ปุ่นมาอยู่ในกรุงศรีอยุธยาตั้งแต่สมัย เท็นโช (Tensho, พ.ศ. 2116 - 2134)²

¹เขียน ชีระวิทย์, ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่น (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 127.

²กุนจิ เคย์อิจิ, สัมพันธ์ภาพระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 17 (พระนคร : สมาคมมิตรภาพระหว่างไทยกับญี่ปุ่น, 2485), หน้า 529 - 536.

ตามรายงานฝ่ายญี่ปุ่นกล่าวว่า มีเรือสินค้าของสยามแวะเยี่ยมเมืองบิเซิน (Bizen คือนางาซากิในปัจจุบัน) ในปี พ.ศ. 2102, พ.ศ. 2106 และ พ.ศ. 2108 ไม่มีรายละเอียดอื่น ๆ ว่า เรือสินค้าเหล่านี้ไปค้าขายอะไรกับใคร และได้พบกับเจ้าหน้าที่ชั้นใดบ้าง

ฝ่ายญี่ปุ่นก็มีพ่อค้าแล่นเรือมาค้าขายที่กรุงศรีอยุธยา นครศรีธรรมราช และปัตตานี อย่างชุกคั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2135 มีรายงานว่าตั้งแต่ปี 2149 โชกุน โทกุกาวะ ได้ออกใบอนุญาตให้แกพ่อค้าญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา 3 ลำ ใบอนุญาตมีข้อความว่า "เรือจากญี่ปุ่นไปยังสยาม" แลวกำกับควยวัน เดือน ปี ที่ออกใบอนุญาต พร้อมทั้งชื่อผู้ได้รับอนุญาต ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่า "โกะชิวอินโจ" ผู้ถือใบอนุญาตต้องเอาใบอนุญาตมาคืนเมื่อกลับถึงประเทศแล้ว

ในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม (พ.ศ. 2163 - 2171) มีรายงานว่าเรือสินค้าของญี่ปุ่นไปเทียบท่ากรุงศรีอยุธยาเป็นจำนวนมาก ความสัมพันธ์ระหว่างสำนักกรุงศรีอยุธยา เป็นไปอย่างดี ชาวญี่ปุ่นที่มีบทบาทสำคัญมากในสมัยนี้ได้แก่นายยามาคะ นากามาสะ ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นออกญาเสนาภิมุข บทบาทของท่านผู้นี้ในราชสำนักกรุงศรีอยุธยายัง เป็นที่ขัดแย้งและสับสนมาก แต่คาดว่าเขาเป็นผู้ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นให้ดีขึ้น ในปี พ.ศ. 2164 มีหลักฐานว่าเขาอยู่ในฐานะที่จะแนะนำทูตสันถวไมตรีไทยที่ส่งไปกรุงเอโดะ (โตเกียว) ยามาคะยังได้ส่งของขวัญที่เป็นดินปืนฝากไป ซึ่งในขณะนั้นการขนส่งดินปืนจะทำได้ก็ต่อเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงให้ความยินยอม

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2163 ไทยค้ากับญี่ปุ่นคงจะมากกว่าค้ากับประเทศอื่น ๆ รวมกัน ซึ่งเป็นผลทำให้การคาระหว่างไทยกับจีนกระทบกระเทือนอย่างมาก เนื่องจากสินค้าญี่ปุ่นเข้าแทนที่สินค้าจีน¹ กล่าวกันว่าไทยได้เปรียบดุลการค้า

¹G.W. Skinner, The Chinese Society in Thailand (U.S.A. : Cornel University Press, 1957), p. 9.

คือญี่ปุ่น สินค้าที่ส่งไปญี่ปุ่นมีทั้งกวางซึ่งมีจำนวนมาก ตามรายงานของ จูสต์ ชะเคาเต็น (Joost Schouten) และ วอน ฟลิท (Van Vliet) ไทยส่งทั้งกวางไปญี่ปุ่น ประมาณปีละ 150,000 ชิ้น นอกจากนั้นญี่ปุ่นยังซื้อดินบุก ชุงไม้สัก น้ำตาล น้ำมันมะพร้าว ญี่ปุ่นซื้อสินค้าไทยโดยจ่ายเป็นเงินแท่ง¹

การคาระหว่างไทยกับญี่ปุ่นต้องหยุดชะงักลงในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. 2173 - 2199) พระเจ้าปราสาททองทรงเกรงว่าญี่ปุ่นจะทรยศต่อพระองค์ ในปี พ.ศ. 2173 ได้สั่งให้สังหารญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก และขับไล่ญี่ปุ่นที่เหลือออกไป ต่อจากนั้นการค้าต่างประเทศของไทยก็ตกไปอยู่ในกำมือของชาวจีน และชาวฮอลันดา ประกอบกับญี่ปุ่นปิดประเทศในปี พ.ศ. 2179 การติดต่อกันระหว่างสองประเทศจึงหยุดชะงักไปคาวย²

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2

เป็นระยะเวลาสองร้อยปีเศษ ที่ไทยกับญี่ปุ่นขาดการติดต่อกันจนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2418 นายโอโตรี เคย์สุเกะ ข้าราชการฝ่ายวิศวกรรมได้เดินทางมาถึง กรุงเทพฯ ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2418 และได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในวันที่ 10 มีนาคม 2418 นายโอโตรีได้กลับไปเขียนหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ "ซาม ตีโกะ" (ทัศนาวจรในสยาม) หลังจากนั้นก็มีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไปมาหาสู่กันบ้าง นาน ๆ ครั้ง แต่ไม่มีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้น จนกระทั่งปี พ.ศ. 2430 กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศของไทยได้เสด็จไปยัง

¹ Francis H. Giles, A Critical Analysis of Van Vliet's Historical Account of Siam in the 17th Centures, JSS XXX : 3 (1938) p. 303 - 304.

² Ibid., pp. 212 - 221.

ประเทศญี่ปุ่น ในโอกาสที่พระองค์ไคลงนามในคำปฏิญญาทางไมตรีและพาณิชย์
(Declaration of Friendship and Commerce) ในวันที่ 26 กันยายน 2430
ในคำปฏิญญาระบุให้สิทธิทั้งสองรัฐที่จะแต่งตั้งทูตไปประจำประเทศคู่ภาคี และให้ทั้งสอง
ประเทศมีฐานะเป็นมิตรประเทศแบบได้รับอนุเคราะห์หนึ่ง

ในปี พ.ศ. 2441 รัฐบาลทั้งสองได้ทำสนธิสัญญาทางไมตรีพาณิชย์และการ
เดินเรือกันในกรุงเทพฯ ข้อความสำคัญในสนธิสัญญาระบุให้คนสัญชาติของคู่ภาคี ที่ไปอยู่
ในประเทศคู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ได้รับความคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สิน รวมทั้งการเดินเรือ
ช้อตกลงต่อหาयरระบุว่าญี่ปุ่นมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตในไทย และพาณิชย์สินค้าถูกจำกัด
เหมือนกับสยามยอมทำกับมหาอำนาจอื่น ๆ¹

ในปี พ.ศ. 2442 ทั้งสองประเทศจึงได้แต่งตั้งผู้แทนทางการทูตไปประจำ
ที่เมืองหลวงของแต่ละประเทศ อัครราชทูตญี่ปุ่นคนแรกที่มาประจำอยู่ที่กรุงเทพฯ คือ
นายอินางากิ มนจิโร (Inagaki Manjiro) อัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว
คนแรกได้แก่ พลตรีพระยาฤทธิรงค์กรมแดง (สุข ชูโต)

ในเดือนกรกฎาคม 2457 สยามและญี่ปุ่นได้ลงนามการค้าฉบับที่สอง แต่ไม่มี
สาระสำคัญในการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศไปมากนัก การค้าระหว่าง
ประเทศทั้งสองมีปริมาณน้อย เช่น ในปี พ.ศ. 2455 มีรายงานว่าไทยส่งสินค้าออกไป
ยังญี่ปุ่นมีมูลค่าประมาณ 3,537,000 เยน ส่งสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นเป็นมูลค่าประมาณ
1,337,000 เยน อย่างไรก็ตามเมื่อย่างเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง มหาอำนาจตะวันตก
ต้องพะวงอยู่กับสงครามทำให้ญี่ปุ่นมีส่วนค้ากับไทยมากขึ้น ในปี 2459 ญี่ปุ่นส่งสินค้าเข้าจาก
ไทยเพิ่มเป็น 6,076,969 เยน และส่งสินค้าเข้าประเทศไทยมีมูลค่าประมาณ 2,111,067
เยน

¹ John Christian and Nobutake Ike, "Thailand and Japan Foreign Relations," Pacific Affairs 15 (1942) : 199.

ในระหว่างปี พ.ศ. 2471 - 2477 ไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงสภาพจากการได้เปรียบ
 คุณค่า มาเป็นการเสียเปรียบคุณค่ากับญี่ปุ่น โดยในปี 2471 ไทยได้เปรียบคุณ-
 การค่า 13,000,000 เยน (1 เยนประมาณ 1.12 บาท ของเงินไทยในสมัยนั้น)
 แต่ในปี 2477 ไทยเสียเปรียบคุณค่า 26,500,000 เยน ในระหว่างปี 2472 -
 2473 ไทยส่งสินค้าจากญี่ปุ่นร้อยละ 8 ของสินค้าเข้าทั้งหมด แต่เมื่อถึงปี พ.ศ. 2480
 ไทยส่งสินค้าญี่ปุ่นเข้าประเทศเป็นร้อยละ 26 ของสินค้าเข้าทั้งหมด¹

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อญี่ปุ่นขยายสงครามในจีนอย่างรุนแรง
 การค้ากับไทยก็ลดปริมาณลง แต่กิจกรรมด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น รัฐบาลไทยยอมให้
 ญี่ปุ่นมาล่าช้างในไทยได้ มีการเปิดสายการบินอากาศระหว่างกรุงเทพฯ - โตเกียว
 เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2482 เป็นต้น และเมื่อรัฐบาลไทยเรียกร้องพระตะบอง
 เสียมราช และศรีโสภณคืนจากฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2483 ก็ได้รับการสนับสนุนจากญี่ปุ่น
 ญี่ปุ่นเป็นผู้ไกล่เกลี่ยสงครามระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ซึ่งรบกันในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2483
 ถึงมกราคม พ.ศ. 2484 ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2484 ยูแทนฝ่ายไทยและฝรั่งเศส
 เห็นสัญญาสงบศึกกันที่บนเรือนาโงยาของญี่ปุ่นที่เมืองท่าไซงอน กลางปี พ.ศ. 2484 ญี่ปุ่น
 ขยายสงครามมาทางอินโดจีน ไทยรับรองประเทศแมนจู๋ว (หุ่นของญี่ปุ่น) ไทยกับญี่ปุ่น
 เลื่อนระดับยูแทนทางการทูต จากอัครราชทูตเป็นเอกอัครราชทูต

ค. ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับไทยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ญี่ปุ่นยอมแพ้สงครามอย่างไม่มีเงื่อนไข ในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2489
 สหรัฐฯ ยึดครองญี่ปุ่นในนามกองบัญชาการสูงสุดของฝ่ายสัมพันธมิตร ระหว่างที่ญี่ปุ่นอยู่
 ภายใต้การยึดครองของสหรัฐฯ นั้น ไทยติดต่อกับญี่ปุ่นโดยผ่านกองบัญชาการสูงสุดของ
 ฝ่ายสัมพันธมิตรที่ยึดครองญี่ปุ่น เนื่องจากสหรัฐฯ ต้องการฟื้นฟูเศรษฐกิจของญี่ปุ่น สหรัฐฯ

¹ Ibid., pp. 203 - 207.

จึงส่งเสริมให้ไทยค้ากับญี่ปุ่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายยึดครองเป็นตัวละครสำคัญในการ เชื้อเชิญ คณะผู้แทนไทย จำนวน 13 คน ซึ่งมีหลวงถวิล เศรษฐพานิชยการ เป็นผู้นำ ไปเจรจา การค้ากับญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2490 ทำให้ไทยได้มีสนธิสัญญาการค้ากับญี่ปุ่น ภายใต้การ ควบคุมของสหรัฐฯ ขึ้นในปี พ.ศ. 2493

หลักสำคัญในสนธิสัญญาคือให้มีการประชุมปรึกษาหารือปรับปรุงการค้าขึ้นทุก ๆ ปี พยายามให้การค้าสมมูลที่สุดเท่าที่จะทำได้ และให้ธนาคารแห่งประเทศไทย และ ธนาคารโตเกียว เป็นธนาคารรักษาสัญญาการค้าระหว่างสองประเทศนี้ร่วมกัน ทั้งสองฝ่าย ยึดถือเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นมาตรฐานในการซื้อขาย ในปี พ.ศ. 2493 นั้น แผนการ การระหว่างสองประเทศที่ค้างเอาไว้มีมูลค่าเพียง 90 ล้านดอลลาร์ฯ คือสินค้าเข้าออก อย่างละ 45 ล้านดอลลาร์ฯ ตอนนั้นอำนาจการผลิตของญี่ปุ่นยังต่ำมาก สินค้าส่งออก ไปยังประเทศไทยเป็นมูลค่ามากที่สุด คือจำพวกผ้า (15 ล้านดอลลาร์ฯ) ส่วนสินค้าสั่งเข้า จากประเทศไทยเป็นมูลค่ามากที่สุดคือ ข้าว (36 ล้านดอลลาร์ฯ)

เมื่อญี่ปุ่นฟื้นฟูเศรษฐกิจได้มั่นคงแล้ว ก็ได้จัดตั้งกองทุนการร่วมมือทางเศรษฐกิจ กับต่างประเทศ (Overseas Economic Co-operation Fund, OECF) ขึ้นในปี พ.ศ. 2504 เพื่อพิจารณาให้เงินกู้แก่ประเทศกำลังพัฒนาระยะยาวในรูปสินค้า ในปี พ.ศ. 2505 ญี่ปุ่นได้จัดตั้งองค์การให้ความร่วมมือด้านวิชาการแก่ต่างประเทศ (Overseas Technical Co-operation Agency) เพื่อเป็นที่ประสานงานกิจกรรมให้ความช่วยเหลือ ส่งผู้เชี่ยวชาญไปยังประเทศที่กำลังพัฒนา หรือส่งคนในประเทศกำลังพัฒนาไปให้ การฝึกอบรมในญี่ปุ่น

หลังจากที่ญี่ปุ่นได้พ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 และถูกสหรัฐฯ ยึดครอง ญี่ปุ่นก็ได้พยายามฟื้นฟูเศรษฐกิจที่เสียหายไปตอนสงคราม ประกอบด้วยลักษณะความขยัน อดทน และระบบบริหารธุรกิจของญี่ปุ่น ซึ่งมีเอกลักษณ์พิเศษ ทำให้เศรษฐกิจของญี่ปุ่นฟื้นตัว อย่างรวดเร็ว ยิ่งไปกว่านั้นประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประ-

ประเทศไทย ได้กลายเป็นแหล่งวัตถุดิบป้อนอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น เป็นตลาดระบายสินค้า และ เป็นแหล่งลงทุนที่สำคัญ และต่อมาญี่ปุ่นก็ได้กลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอีก ประเทศหนึ่ง ได้เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการลงทุนในเอเชีย-ตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศไทยด้วย

มูลเหตุจูงใจที่ญี่ปุ่นมาลงทุนในประเทศไทย

จากการศึกษาวิจัยของ Thomas Allen ซึ่งได้ทำการศึกษาดังกล่าวการลงทุนของญี่ปุ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั้น การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยก็อยู่ในชายของการวิจัยด้วย โดยประเทศที่ Thomas Allen ทำการวิจัยมีประเทศไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ฮองกง และไต้หวัน ดังนั้น ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลของการลงทุนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของญี่ปุ่น จึงพอชี้แจงให้เห็นถึงมูลเหตุของการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยได้พอสมควร ซึ่งมูลเหตุจูงใจต่าง ๆ มีดังนี้¹

1. แสวงหา รักษา และพัฒนาตลาดเป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุด รายงานการสำรวจซึ่งทำขึ้นระหว่างปี 2503 - 2513 พบว่า ร้อยละ 56 ของโครงการ และ ร้อยละ 75 ของอุตสาหกรรมที่ทำการสำรวจ มีมูลเหตุสำคัญตามข้อนี้ โรงงานเป็นจำนวนมากตั้งขึ้นเพื่อแย่งตลาดกับบริษัทต่างชาติ กล่าวคือ ถ้าบริษัทญี่ปุ่นไม่ไปลงทุนก็จะเสียตลาด แต่เมื่อไปลงทุนแล้วก็จะทำการผลิตสินค้าเพื่อส่งกลับไปขายยังประเทศญี่ปุ่น หรือในตลาดต่างประเทศอีกทั้งบริษัทยังสามารถขายเครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิตต่าง ๆ ให้กับบริษัทหรือโรงงานที่ตนเข้าไปลงทุนได้อีกด้วย

¹Thomas W. Allen, Direct Investment of Japanese Enterprise in Southeast Asia, p. 12.

2. ค่าแรงต่ำกว่าในประเทศญี่ปุ่น ญี่ปุ่นขาดแคลนแรงงาน และแรงงานเมื่ออัตราค่าจ้างสูง ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตสูงตามไปด้วย ซึ่งนับเป็นมูลเหตุที่สำคัญมากประการหนึ่ง และคาดว่าจะเพิ่มความสำคัญยิ่งขึ้นในระยะเวลาช่วง 20 ปีข้างหน้า แนวโน้มเริ่มปรากฏให้เห็นในปี พ.ศ. 2513 จากการสำรวจบริษัทญี่ปุ่นที่ไปลงทุนในต่างประเทศของธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออกของญี่ปุ่น (Export - Import Bank of Japan) ปรากฏว่าร้อยละ 34 ของบริษัทญี่ปุ่นที่ลงทุนในต่างประเทศ ถือเอาปัจจัยเรื่องค่าแรงที่ต่ำในต่างประเทศเป็นเหตุผลสำคัญ

3. การหวังผลในด้านกำไร ธุรกิจในประเทศไทยให้ผลตอบแทนในด้านการกำไรสูง เนื่องจากคนไทยยังไม่มี ความเชี่ยวชาญทางด้านการดำเนินงานทางธุรกิจเท่ากับญี่ปุ่น ดังนั้น การลงทุนของญี่ปุ่นในธุรกิจบางประเภทจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อการหวังผลกำไร โดยไม่มีผลต่อระบบการพัฒนาเศรษฐกิจมากนัก เช่น ร้านอาหารสินค้า โรงแรม ภัตตาคาร และสถานเริงรมย์ เป็นต้น

4. การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศของไทย การขาดแคลนเงินทุนและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ แม้มีวัตถุดิบและทรัพยากรธรรมชาติมากพอที่จะทำการผลิตเพื่อการอุตสาหกรรมบางอย่างได้ ซึ่งญี่ปุ่นไม่มีหรือขาดแคลน ดังนั้นการร่วมลงทุนจึงน่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่ทั้ง 2 ฝ่าย

5. สภาพสิ่งแวดล้อมเป็นพิษของประเทศญี่ปุ่น อุตสาหกรรมบางอย่าง เช่น อุตสาหกรรมผลิตโซดาไฟและเคมีภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์เคมีต่าง ๆ ถ้าจะทำการผลิตหรือตั้งขึ้นในประเทศญี่ปุ่น จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษในลักษณะที่จะทำให้อุตสาหกรรมการผลิตสูงเกินไป เมื่อประเทศไทยเปิดรับการลงทุนและกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันสภาพสิ่งแวดล้อมเป็นพิษยังไม่เข้มงวดมากนัก จึงเป็นทางออกที่ดีในการลงทุนของญี่ปุ่น

6. เหตุผลอื่น ๆ เช่น การขยายอุตสาหกรรมการผลิตไปลงทุนในต่างประเทศ เพื่อลดความรู้สึกต่อต้าน หรือเป็นปฏิปักษ์กับสินค้าที่ผลิตจากญี่ปุ่นเอง เช่น สินค้าที่ทำการผลิตในประเทศไทยและจำหน่ายในนามสินค้าของประเทศไทยได้

ลักษณะโดยทั่วไปของการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า กิจกรรมที่ชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศไทยนั้น แยกออกได้เป็นสองประเภท คือ กิจกรรมที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุน และกิจกรรมที่ไม่ได้ขอรับการส่งเสริมการลงทุน การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน คือ มีทั้งกิจกรรมที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งส่วนมากจะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตสินค้า อุปกรณ์เครื่องจักร และเคมีภัณฑ์ต่าง ๆ สำหรับกิจกรรมที่ไม่ได้ขอรับการส่งเสริมการลงทุน ส่วนมากจะเป็นบริษัทการค้า ทางสรรพสินค้า และภัตตาคารต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่

การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย ได้รับการบริการช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านการเงินจากสถาบันการเงินของญี่ปุ่นที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยเป็นอย่างดี เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารมิทซึบ นอกจากนี้บริษัทการค้าของญี่ปุ่นก็ได้มีบทบาทกว้างขวางในการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้บริษัทผู้ผลิตอื่น ๆ บริษัทการค้า (Trading Companies) ที่สำคัญมีอาทิเช่น มิทซึบมูทซัง มิทซึบชิโยชิ สุมิโตะโมะโยชิ มารูเมนิ เป็นต้น

การลงทุนของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย เฉพาะที่เป็นสมาชิกหอการค้าญี่ปุ่นมีจำนวนทั้งสิ้น 342 บริษัท (เมื่อสิ้นเดือนมีนาคม พ.ศ. 2522) ซึ่งมีทั้งบริษัทที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุน และบริษัทที่ไม่ได้รับการส่งเสริมฯ ในจำนวนนี้แยกเป็นอุตสาหกรรมการผลิต 121 บริษัท (ส่วนมากเป็นบริษัทที่ขอรับการส่งเสริมฯ) บริษัทการค้า 75 บริษัท สำนักงานประสานงานของผู้ผลิต 33 บริษัท สถาบันการเงินและการประกันภัย 24 บริษัท บริษัทก่อสร้าง 18 บริษัท และกิจการอื่น ๆ (ดูตารางที่ 18)

ตารางที่ 18
สมาชิกของหอการค้าญี่ปุ่นในประเทศไทย
(ถึงสิ้นเดือนมีนาคม พ.ศ. 2522)

ประเภทของธุรกิจ	จำนวนบริษัท	%
บริษัทการค้า	75	21.9
บริษัทผู้ผลิต	121	35.4
สำนักงานประสานงานของผู้ผลิต	33	9.7
บริษัทก่อสร้าง	18	5.3
บริษัทขนส่ง	9	2.6
ธนาคาร บริษัทประกันภัย และบริษัทหลักทรัพย์	24	7.0
บริษัทโฆษณาและสิ่งพิมพ์	9	2.6
ธุรกิจท่องเที่ยว	12	3.5
โรงแรม ภัตตาคารและบริการ	24	7.0
บริษัทสำรวจ การเคหะและที่ดิน ห้างสรรพสินค้า	6	1.8
หน่วยงานประสานงานของรัฐบาล	9	2.6
องค์กรต่าง ๆ	2	0.6
รวม	342	100.0

ที่มา : หอการค้าญี่ปุ่น, กรุงเทพมหานคร.

การจ้างงานคนไทยและญี่ปุ่นในบริษัทญี่ปุ่นที่ลงทุนในประเทศไทย

ตัวเลขในตารางที่ 19 และ 20 แสดงให้เห็นว่า เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2520 บริษัทญี่ปุ่นที่เป็นสมาชิกของหอการค้าญี่ปุ่นในประเทศไทย ใช้จ่ายแรงงานที่เป็นคนไทยทั้งสิ้น 51,193 คน อุตสาหกรรมการทอผ้าจ้างคนงานไทยมากที่สุด คือ ประมาณ 31,086 คน คิดเป็นร้อยละ 60.7 ของการจ้างงานคนไทยมากที่สุด คนงานในโรงงานทอผ้าส่วนมากเป็นแรงงานหญิง อัตราส่วนการจ้างงานเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี อุตสาหกรรมการประกอบรถยนต์จ้างงานคนไทยเป็นจำนวนมากรองจากอุตสาหกรรมสิ่งทอ และเป็นอุตสาหกรรมที่มีอัตราการจ้างงานเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยสูงที่สุด คือ เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 13.5 ต่อปี เมื่อถึงสิ้นปี พ.ศ. 2520 โรงงานอุตสาหกรรมญี่ปุ่นที่จ้างงานคนไทยทั้งหมด เป็นแรงงานชาย 21,899 คน และแรงงานหญิงจำนวน 27,420 คน ส่วนที่เหลือเป็นพนักงานระดับบริหาร ระดับกลาง และช่างเทคนิค 1,876 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 ของการจ้างงานคนไทยทั้งหมดในบริษัทญี่ปุ่น¹

เมื่อพิจารณาตัวเลขจากตารางที่ 20 พบว่าในปี พ.ศ. 2518 มีชาวญี่ปุ่นที่ทำงานในบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทยทั้งสิ้น 561 คน ซึ่งจำนวนชาวญี่ปุ่นที่ทำงานในประเทศไทยเหล่านี้มีสัดส่วนลดลงทุกปี จนถึงสิ้นปี พ.ศ. 2520 มีชาวญี่ปุ่นที่ทำงานในบริษัทญี่ปุ่นเหลือเพียง 489 คน ซึ่งลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 6.6 ต่อปี อุตสาหกรรมที่จ้างชาวญี่ปุ่นมากที่สุดได้แก่ อุตสาหกรรมทอผ้า รองลงมาได้แก่อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ ซึ่งในจำนวนชาวญี่ปุ่นทั้ง 489 คนนี้ เป็นพนักงานระดับต่ำจำนวน 294 คน

¹Sho Ho Report, the Japanese Chamber of Commerce, (Bangkok : August 1978), p. 15.

ตารางที่ 19
การจ้างงานคนไทยในบริษัทญี่ปุ่น

หน่วย : คน

ประเภทอุตสาหกรรม	2518	%	△%	2519	%	△	2520	%	△	โดยเฉลี่ย
สิ่งทอ	31,238	64.6	100	32,096	63.1	2.7	31,086	60.7	-3.1	-0.2
รถยนต์	3,909	8.1	100	4,659	9.2	19.2	5,484	10.7	17.7	13.5
เหล็กและโลหะ	2,687	5.6	100	2,947	5.8	9.7	3,058	6.0	3.8	6.8
อาหาร	3,218	6.7	100	3,162	6.2	-1.7	3,196	6.2	1.1	-0.3
เคมีภัณฑ์	3,655	7.6	100	3,923	7.7	7.3	4,075	8.0	3.9	5.6
อื่น ๆ	3,619	7.5	100	4,061	8.0	12.2	4,296	8.4	5.8	1.1
รวม	48,326	100	100	50,882	100	5.3	51,195	100	0.6	3.0

หมายเหตุ : △ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงโดยใช้ปี 2518 เป็นปีฐาน

ที่มา : หอการค้าญี่ปุ่น, กรุงเทพมหานคร.

ตารางที่ 20
ชาวญี่ปุ่นที่ทำงานในบริษัทญี่ปุ่นที่ลงทุนในประเทศไทย

หน่วย : คน

ประเภทอุตสาหกรรม	2518	%	△	2519	%	△	2520	%	△	โดยเฉลี่ย
สิ่งทอ	234	41.7	100	199	39.5	-15.0	195	40.0	-2.0	-8.5
รถยนต์	105	18.7	100	90	17.9	-14.3	87	17.8	-3.3	-8.8
เหล็กและโลหะ	32	5.7	100	30	6.0	-6.3	31	6.3	3.3	-1.5
อาหาร	51	9.1	100	50	9.9	-2.0	47	9.6	-6.0	-0.4
เคมีภัณฑ์	68	12.1	100	66	13.1	-2.9	67	13.7	1.5	-0.7
อื่น ๆ	71	12.7	100	69	13.7	-2.8	62	12.7	-10.1	-6.5
รวม	561	100	100	504	100	-10.2	489	100	-3.0	-6.6

หมายเหตุ : △ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงโดยในปี 2518 เป็นพื้นฐาน

ที่มา : หอการค้าญี่ปุ่น, กรุงเทพมหานคร.

ตารางที่ 21
ค่าจ้างของแรงงานไทยโดยเฉลี่ยในบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย

หน่วย : บาท/คน

อุตสาหกรรม	ปี 2515		2516		2517		2518		2519		2520	
	จำนวนเงิน	△	จำนวนเงิน	△	จำนวนเงิน	△	จำนวนเงิน	△	จำนวนเงิน	△	จำนวนเงิน	△
สิ่งทอ	690	0	924	33.9	1,206	30.5	1,285	6.6	1,520	18.3	1,692	11.3
รถยนต์	1,309	0	1,590	21.5	2,104	32.3	2,701	28.4	2,912	7.8	3,247	11.5
เหล็กและโลหะ	1,294	0	1,729	33.6	2,043	18.2	2,269	11.1	2,304	1.5	2,978	29.3
อาหาร	1,195	0	1,259	5.4	1,716	36.3	1,785	4.0	1,972	10.5	2,264	14.8
เคมีภัณฑ์	1,347	0	1,621	20.3	1,860	14.7	2,678	44.0	3,074	14.8	3,302	7.4
อื่น ๆ	1,003	0	1,038	3.5	1,418	36.6	1,807	27.4	2,021	11.8	2,302	13.9
เฉลี่ยต่อคน	903	0	1,122	24.3	1,457	29.9	1,632	12.0	1,882	15.3	2,150	14.2

หมายเหตุ : △ เป็นเปอร์เซ็นต์ที่เปลี่ยนแปลงโดยเพิ่มขึ้นหรือลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา

ที่มา : หอการค้าญี่ปุ่น, กรุงเทพมหานคร.

เป็นพนักงานระดับกลางและบริหาร 195 คน เฉลี่ยในบริษัทญี่ปุ่นแต่ละบริษัทจะมีพนักงาน ที่เป็นชาวญี่ปุ่นบริษัทละประมาณ 4 คน

สำหรับอัตราค่าจ้างเฉลี่ยของแรงงานไทยในบริษัทญี่ปุ่น ตัวเลขจากตารางที่ 21 ชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมสิ่งทอจะเป็นอุตสาหกรรมที่จ้างงานคนไทยเป็นจำนวนมากที่สุด แต่เป็นอุตสาหกรรมที่จ่ายเงินเดือนหรือค่าจ้างในอัตราเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประมาณเดือนละ 1,692 บาทต่อคน (ปี พ.ศ. 2520) อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ และอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์เป็นอุตสาหกรรมที่จ่ายค่าจ้างให้คนงานไทยสูงที่สุด อัตราค่าจ้างคนงานไทยในบริษัทญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นทุกปี ปีที่อัตราค่าจ้างเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ ปี พ.ศ. 2516 และปี พ.ศ. 2517 คือเพิ่มขึ้นมากกว่าปีที่แล้วมาก เช่น ค่าจ้างคนงานไทยในปี พ.ศ. 2516 สูงกว่า เฉลี่ยร้อยละ 24.3 ของปี พ.ศ. 2515 และค่าจ้างในปี พ.ศ. 2517 สูงกว่า เฉลี่ยร้อยละ 29.9 ของปี พ.ศ. 2516 หลังจากนั้นก็เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยปีละสิบกกว่าเปอร์เซ็นต์ของปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากปี พ.ศ. 2516 และปี พ.ศ. 2517 เป็นปีที่ราคาน้ำมันขึ้นราคาอย่างรุนแรง ทำให้ต้นทุนราคาเครื่องอุปโภคและบริโภคสูงขึ้นอย่างมาก ก่อให้เกิดการสไตรคขอขึ้นค่าแรงมากมายอย่างไม่เคยมีมาก่อนในประเทศไทย จึงทำให้ค่าจ้างเพิ่มมากขึ้นกว่าปกติ และหลังจากนั้นอัตราค่าจ้างในบริษัทญี่ปุ่นก็เพิ่มขึ้นตามปกติ อย่างไรก็ตามโดยเฉลี่ยแล้วระหว่างปี พ.ศ. 2515 ถึงปี พ.ศ. 2520 อัตราค่าจ้างคนงานไทยในบริษัทญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยปีละ 19.14% ซึ่งนับว่าสูงพอสมควร

เปรียบเทียบการส่งวัตถุดิบเข้าจากประเทศญี่ปุ่น กับการส่งสินค้าออกไปยังประเทศญี่ปุ่น ของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย

จากตารางที่ 22 บริษัทญี่ปุ่นส่วนใหญ่ทำการผลิตโดยใช้วัตถุดิบส่งเข้าจากประเทศญี่ปุ่นเป็นส่วนมาก จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2518 บริษัทญี่ปุ่นในไทยใช้วัตถุดิบจากประเทศญี่ปุ่นประมาณร้อยละ 46.7 ของทั้งหมด และจากทรัพยากรในประเทศประมาณร้อยละ 30 ของทั้งหมด จากประเทศอื่น ๆ อีกร้อยละ 21.3 ของการใช้วัตถุดิบ

ทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2519 และปี พ.ศ. 2520 ก็เช่นเดียวกัน คือ มีสัดส่วนการใช้
วัตถุดิบใกล้เคียงกับปี พ.ศ. 2518 (ดูตารางที่ 22)

ถึงแม้ว่าบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย จะใช้วัตถุดิบภายในประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี
แต่เพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยมาก อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศมากที่สุดคือ
อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์อาหาร และอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบจากประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด คือ
อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ และอุตสาหกรรมเหล็กและโลหะ ทั้งนี้เนื่องจากอุตสาหกรรม
ประกอบรถยนต์ต้องสั่งซื้อชิ้นส่วน อุปกรณ์ และวัตถุดิบจากประเทศญี่ปุ่น เพื่อนำมา
ประกอบในประเทศ จึงทำให้การใช้วัตถุดิบจากประเทศญี่ปุ่นของอุตสาหกรรมประเภทนี้สูง
สำหรับอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์อาหาร สามารถใช้วัตถุดิบจากทรัพยากรในประเทศ จึงทำให้
อุตสาหกรรมประเภทนี้ใช้วัตถุดิบภายในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรมมากที่สุด

เมื่อพิจารณาตัวเลขจากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509
ถึงปี พ.ศ. 2514 การส่งสินค้าที่ผลิตได้ภายในประเทศไปยังประเทศญี่ปุ่นในช่วงระยะ
เวลาดังกล่าวไม่แน่นอน บางปีส่งออกในอัตราที่เพิ่มขึ้น บางปีกลับลดลง ซึ่งจะเห็นได้
จากปี พ.ศ. 2509 การส่งสินค้าออกไปยังประเทศญี่ปุ่นมีจำนวน 29 ล้านบาท
ปี พ.ศ. 2510 การส่งออกกลับลดลงเหลือเพียง 22 ล้านบาท และลดลงเหลือ 20 ล้าน-
บาท ในปี พ.ศ. 2511 ในปี พ.ศ. 2512 การส่งสินค้าออกไปยังประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นเป็น
51 ล้านบาท แต่ปี พ.ศ. 2514 กลับลดลงเหลือ 44 ล้านบาท และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515
เป็นต้นมา จนถึงปี พ.ศ. 2520 การส่งสินค้าออกไปยังประเทศญี่ปุ่นมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี
ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าในช่วงระยะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 - พ.ศ. 2514 เป็นระยะที่รัฐบาล
เน้นการลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อทดแทนสินค้าเข้า และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515
เป็นต้นมา รัฐบาลได้เน้นนโยบายในอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออกเป็นเป้าหมายสำคัญ
จึงทำให้อัตราการส่งออกเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉลี่ยจะเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 38.5 ต่อปี

สำหรับทางการการส่งวัตถุดิบ และอุปกรณ์การผลิตจากประเทศญี่ปุ่น มีมูลค่าสูง
ขึ้นทุกปี จากการเปรียบเทียบการส่งวัตถุดิบเข้าจากประเทศญี่ปุ่น และการส่งสินค้าออก

ตารางที่ 22
อัตราส่วนการนำเข้าวัตถุดิบของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย

ปี	2518			2519			2520		
	ไทย %	ญี่ปุ่น %	อื่น ๆ %	ไทย %	ญี่ปุ่น %	อื่น ๆ %	ไทย %	ญี่ปุ่น %	อื่น ๆ %
อุตสาหกรรม									
สิ่งทอ	28.7	30.9	40.4	28.7	28.3	43.0	28.4	22.3	49.3
รถยนต์	39.1	89.3	1.6	30.9	58.4	10.7	35.3	61.9	7.8
เหล็กและโลหะ	17.7	61.1	21.2	16.0	65.3	18.7	19.0	66.1	14.9
อาหาร	95.0	2.5	2.5	96.3	1.6	2.1	97.5	0.7	1.8
เคมีภัณฑ์	23.2	48.3	28.5	27.3	44.8	27.9	30.5	46.7	22.6
อื่น ๆ	25.0	59.7	15.3	26.8	59.5	13.7	30.0	55.6	14.4
เฉลี่ย	32.0	46.7	21.3	33.8	45.3	20.9	34.0	46.2	19.8

หมายเหตุ : ไทย - การนำเข้าวัตถุดิบภายในประเทศ
 ญี่ปุ่น - วัตถุดิบสั่งเข้าจากประเทศญี่ปุ่น
 อื่น ๆ - วัตถุดิบสั่งเข้าจากประเทศอื่น ๆ

ที่มา : หอการค้าญี่ปุ่น, กรุงเทพมหานคร.

เปรียบเทียบการส่งออกสินค้าจากประเทศญี่ปุ่นกับการส่งสินค้าออกไปประเทศญี่ปุ่นของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2509		2510		2511		2512		2513		2514	
	มูลค่า	Δ	มูลค่า	Δ	มูลค่า	Δ	มูลค่า	Δ	มูลค่า	Δ	มูลค่า	Δ
ส่งออกไปญี่ปุ่น	29	0	22	-24.1	20	-9.1	51	15.5	58	5.5	44	-24.1
สั่งเข้าจากญี่ปุ่น	645	0	1,010	56.6	1,119	10.8	1,340	19.7	1,441	7.5	1,673	16.1
ขาดดุล	-616	0	-988	60.4	-1,099	11.2	-1,289	17.3	-1,383	7.3	-1,569	13.4

รายการ	2515		2516		2517		2518		2519		2520	
	มูลค่า	Δ	มูลค่า	Δ	มูลค่า	Δ	มูลค่า	Δ	มูลค่า	Δ	มูลค่า	Δ
ส่งออกไปญี่ปุ่น	106	14.1	129	21.7	164	27.1	266	62.1	437	64.3	512	17.2
สั่งเข้าจากญี่ปุ่น	1,849	10.5	3,103	67.8	4,066	31.0	4,248	4.5	4,969	17.0	6,307	26.9
ขาดดุล	-1,743	11.1	-2,776	59.3	-3,604	29.8	-3,982	10.5	-4,532	13.8	-5,795	27.9

หมายเหตุ : Δ เป็นเปอร์เซ็นต์ที่เพิ่มขึ้น (- ลดลง) เปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา

ที่มา : หอการค้าญี่ปุ่น, กรุงเทพมหานคร.

ไปยังประเทศญี่ปุ่น ทำให้เห็นได้ว่าการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย ทำให้ประเทศไทย
ต้องพึ่งพาเศรษฐกิจของญี่ปุ่นมากขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ดุลการค้า ดุลการชำระเงิน
ของประเทศต้องขาดดุลกับประเทศญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก นอกเหนือจากการส่งผลกำไร
เงินปันผล ดอกเบี้ย เงินกู้ ค่าสิทธิบัตรต่าง ๆ กลับไปยังประเทศญี่ปุ่น ซึ่งถ้ารวมเงิน
ส่งออกเหล่านี้เข้าด้วยกันแล้ว ก็ยังจะทำให้การขาดดุลการค้า ดุลการชำระเงิน อันเนื่อง
มาจากการลงทุนของญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้นอีก อัตราการส่งวัตถุดิบและอุปกรณ์การผลิตจาก
ประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 12.8 ต่อปี

บริษัทอุตสาหกรรมญี่ปุ่นกับผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี

โรงงานอุตสาหกรรมประเภทเคมีภัณฑ์ (Chemical) และเคมีภัณฑ์จากน้ำมัน
(Petrochemical) อุตสาหกรรมประเภทนี้ไม่ต้องอาศัยการจ้างแรงงานจำนวนมาก
เช่นอุตสาหกรรมสิ่งทอ แต่เป็นอุตสาหกรรมที่มีโอกาสก่อให้เกิดสภาพมลภาวะมากที่สุด
เช่น อุตสาหกรรมผลิตโซดาไฟ อุตสาหกรรมเปโตร เคมีคอล ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ญี่ปุ่น
กำลังจะจำกัดไม่ให้ทำการผลิตในประเทศ แต่เป็นอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยจัดอยู่ใน
ประเภทส่งเสริม เหตุผลที่ประเทศไทยส่งเสริมอุตสาหกรรมประเภทนี้ เนื่องจากผลิตผล
ของเปโตร เคมีภัณฑ์ในประเทศไทยต้องสั่งเข้าจากประเทศญี่ปุ่น มากกว่าร้อยละ 90
ของสินค้าประเภทเดียวกันทั้งหมด ทำให้ต้องเสียเงินตราต่างประเทศมาก (ประมาณ
1,200 ล้านบาท ต่อปี)¹ ผลประโยชน์ของบริษัทญี่ปุ่นในอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ และเปโตร
เคมีภัณฑ์จึงสอดคล้องกับความต้องการของไทย

¹เขียน ชีรวินัย, ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่น, หน้า 235.

ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมเหล่านี้ จะไม่ใช่สาเหตุใหญ่ที่ทำให้เกิดมลภาวะหรืออากาศเสียจำนวนมากในกรุงเทพมหานคร แต่สารที่มีพิษร้ายแรงจากโรงงานอุตสาหกรรมเคมีและเคมีภัณฑ์ จะสร้างปัญหาและอันตรายอย่างมาก ถ้าไม่รับจัดการแก้ไขหรือป้องกันอย่างถูกวิธี ตัวอย่างเช่น กรณีของบริษัทไทยอวฮาไฮโดคาไฟ ซึ่งเป็นบริษัทลงทุนญี่ปุ่นได้ปล่อยน้ำเสียที่มีสารปรอทถึง 0.678 ppm.² หลังจากที่ถูกประท้วงจากประชาชนไทย บริษัทก็ได้แก้ไขให้เรียบร้อยขึ้น แต่ปัญหาสภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษก็เป็นซ้ำขึ้นมาอีก โดยเมื่อต้นปี 2521 ในบางระยะปริมาณปรอทในแม่น้ำเจ้าพระยา วัดที่จุดที่ห่างจากปากแม่น้ำ 60 กิโลเมตร ผลปรากฏว่าปรอทมีปริมาณถึง 0.0319 ppm. (เมื่อน้ำลง) และที่พระประแดงมีปริมาณปรอทถึง 0.0319 ppm. (เมื่อน้ำลง) เช่นกัน ซึ่งเป็นปริมาณที่สูงกว่ามาตรฐานสิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกาที่ตั้งไว้คือ 0.005 ppm. และมาตรฐานขององค์การอนามัยโลก ที่ตั้งมาตรฐานไว้ 0.001 ppm. ซึ่งแสดงว่าปริมาณของปรอทที่บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นระดับปรอทที่มีอันตรายมาก

นอกจากนี้การสำรวจระดับของเสียงในโรงงานทอผ้า ซึ่งส่วนมากเป็นกิจการการลงทุนของญี่ปุ่น พบว่าโรงงานทุกโรงงานมีเสียงดังกว่ามาตรฐานที่กำหนดค่าไว้เพียง 85 dba ในหลายกรณีระดับเสียงสูงกว่า 100 dba ซึ่งเสียงในระดับนี้ ระบบการรับฟังเสียงของคนงานจะถูกทำลายไปภายในระยะเวลา 5 - 10 ปี

โรงงานทอผ้าหลายโรง มีระดับเสียงสูงก็เพราะว่าเครื่องยนต์ติดตั้งใกล้กันเกินไป เป็นเครื่องยนต์เก่า และหลังคาเตี้ยเกินไป สุขภาพของคนงานจะมีปัญหาถ้าต้องทำงานเกินแปดชั่วโมง หรือหากคนงานต้องทำงานล่วงเวลาในวันหยุด

จึงเป็นที่น่าพิจารณาว่า การส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย ใ้มีหลักการในการพิจารณาและควบคุมอุตสาหกรรมเคมีหรือเคมีภัณฑ์ หรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่อาจจะ

¹ขุนทอง อินทรไทย, "การลงทุนโดยตรงของญี่ปุ่นในประเทศไทย,"

ปลดอยกาหรือวัสดุเหลือใช้ ที่อาจจะก่อให้เกิดสภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษเล็กน้อยเพียงใด
เปรียบเทียบกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะได้รับว่าเหมาะสมแล้วหรือไม่

แผนงานในอนาคตและความเห็นของผู้ประกอบการญี่ปุ่นในประเทศไทย¹

หอการค้าญี่ปุ่นในประเทศไทย ได้ทำการสำรวจบริษัทญี่ปุ่นที่เป็นสมาชิกเพื่อ
ทราบถึงแนวโน้มทางธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย การสำรวจนี้รวม
ถึงบรรยากาศการลงทุน แนวโน้มการขยายตัวของธุรกิจและอื่น ๆ

แบบสอบถามได้ส่งไปยังบริษัทญี่ปุ่นที่เป็นสมาชิก 297 บริษัท ซึ่งมี 108 บริษัท
ได้ส่งคำตอบกลับมา คิดเป็นร้อยละ 36.4 ของทั้งหมด แบบสอบถามได้ถูกส่งออกไปเมื่อ
วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2522 และได้รับแบบสอบถามคืนในวันสุดท้ายวันที่ 27
สิงหาคม พ.ศ. 2522 เป็นที่น่าสังเกตว่าการสำรวจนี้ทำขึ้นในระหว่างที่มีความยุ่งยาก
ทางการเมือง ภาวะเศรษฐกิจที่ตึงตัว รวมทั้งสถานการณ์ในอินโดจีน และวิกฤติการณ์
ทางพลังงาน การขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่ม OPEC ซึ่งเป็นภาวะที่ธุรกิจในประเทศไม่อาจ
หลีกเลี่ยงได้ ซึ่งผลวิจัยนี้อาจจะสะท้อนถึงบรรยากาศที่ไม่แจ่มใสอยู่บ้าง แต่อย่างไรก็ตาม
บริษัทญี่ปุ่นส่วนมากก็ยังคงวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินธุรกิจต่อไป ภายใต้แผนงานต่าง ๆ ที่ได้
เตรียมการไว้ล่วงหน้า ซึ่งพอสรุปผลการสำรวจได้ดังต่อไปนี้

ก. ภาวะเศรษฐกิจของประเทศโดยทั่วไป

1. เป็นการเปรียบเทียบภาวะเศรษฐกิจในช่วงครึ่งปีแรกของปี
พ.ศ. 2522 กับช่วงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2521

¹"Japanese Joint ventures to carry on with future plans,"
JETROSCOPE 91 (October 1979) : 1 - 10.

2. อุตสาหกรรมญี่ปุ่นที่มีความเห็นว่าลดลงเล็กน้อยมีประมาณ 35.2% ของอุตสาหกรรมทั้งหมด
3. อุตสาหกรรมญี่ปุ่นที่มีความเห็นว่าลดลงมากมีประมาณ 8.6% ของอุตสาหกรรมทั้งหมด เท่ากับที่มีความเห็นว่าดีก็มาก
4. อุตสาหกรรมที่มีความเห็นว่าดีว่าเล็กน้อยมี 26.7% และที่มีความเห็นว่าเช่นเดียวกับปีที่แล้วมี 20.9% ของทั้งหมด
5. อุตสาหกรรมการผลิตเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเห็นว่าดีว่าปีที่แล้วมีจำนวนมากที่สุด (36.2% และ 12.1%)

สรุปจากผลการสำรวจ ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2522 ในความเห็นของผู้ประกอบการชาวญี่ปุ่นจะลดลงกว่าครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2521 อย่างไรก็ตามยังมีธุรกิจญี่ปุ่นจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 26.7 และร้อยละ 8.6) ยังมีความเห็นว่าภาวะเศรษฐกิจของไทย ยังอยู่ในภาวะและเงื่อนไขที่เหมาะสม ทั้งภาวะการส่งสินค้าออก และภาวะการลงทุนจากต่างประเทศ (ดูตารางที่ 24)

ข. นโยบายการบริหารและการลงทุนในอนาคต

1. จากสภาวะเศรษฐกิจและการเมืองในปัจจุบัน บริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทยจำนวนมาก (ร้อยละ 58.3 ของธุรกิจทั้งหมด) มีวัตถุประสงค์และนโยบายที่จะดำเนินงานเช่นเดียวกับปัจจุบันต่อไป
2. จำนวนร้อยละ 27.8 ของธุรกิจทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายที่จะขยายงานของตนในทรัพย์สินถาวร และมีจำนวนเพียงร้อยละ 3.8 ของธุรกิจทั้งหมดที่มีโครงการที่จะขยายงานต่อไปในอนาคต
3. ธุรกิจที่มีโครงการที่จะขยายงานต่อไปในอนาคต มีธุรกิจพาณิชย์กรรมสำนักงานตัวแทนบริษัทผู้ผลิต และสถาบันการเงินและการประกันภัย (ร้อยละ 3.8 ของทั้งหมด)

4. ธุรกิจที่จะลดการผลิตลงได้แก่ ธุรกิจพาณิชย์กรรม และธุรกิจตัวแทนบริษัทผู้ผลิต อย่างละ 1 ราย (ร้อยละ 1.8 ของธุรกิจทั้งหมด)

5. ธุรกิจที่มีโครงการจะถอนการลงทุนออกไปมี 2 ราย (ร้อยละ 1.8 ของทั้งหมด) ได้แก่ ธุรกิจพาณิชย์กรรม และอุตสาหกรรมการผลิต

กล่าวโดยสรุป ธุรกิจร่วมทุนระหว่างญี่ปุ่นกับไทย คงจะดำเนินงานต่อไปในอนาคต โดยมีแผนงานที่ไต่ว่างไว้แล้วอย่างแน่นอน

ค. แผนงานใหม่และขนาดการลงทุนในระหว่าง 1 ปีข้างหน้า

1. จำนวนบริษัทธุรกิจญี่ปุ่นที่มีแผนงานใหม่ที่จะลงทุนในประเทศไทยมีจำนวน 46 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 43.4 ของธุรกิจทั้งหมด

2. ธุรกิจญี่ปุ่นที่ไม่มีโครงการจะลงทุนเพิ่มอีก มีจำนวน 60 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.6 ของธุรกิจทั้งหมด

3. ธุรกิจญี่ปุ่นที่มีโครงการใหม่ที่จะลงทุนมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมการผลิต มีจำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.3 ของอุตสาหกรรมการผลิต ส่วนธุรกิจญี่ปุ่นที่ไม่มีโครงการใหม่ที่จะลงทุนได้แก่ สถาบันการเงินและการประกันภัย

4. ในจำนวนบริษัทญี่ปุ่นที่มีแผนงานใหม่ที่จะลงทุนนี้ มีโครงการที่จะลงทุนโดยจะใช้เงินลงทุนระหว่าง 10 - 50 ล้านบาท มีจำนวนมากที่สุด คือ มีจำนวน 14 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 30.4 ของทั้งหมด

5. ส่วนโครงการใหม่ที่จะต้องใช้เงินลงทุนตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไป มีจำนวน 3 ราย หรือร้อยละ 6.5 ของทั้งหมด โดยเป็นวิสาหกิจในอุตสาหกรรมการผลิต 2 ราย และตัวแทนบริษัทผู้ผลิต 1 ราย

การที่อุตสาหกรรมการผลิตมีโครงการใหม่ที่จะลงทุนเพิ่มขึ้นมากที่สุดนี้เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ (Demand) ในประเทศ รวมทั้งการขยายตัวในการผลิตขึ้นส่วนอะไหล่ และส่วนประกอบต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมรถยนต์ ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลไทย

ตารางที่ 24

ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2522

เปรียบเทียบกับช่วงครึ่งปีแรกของปี 2521

อุตสาหกรรม ความเห็น	พาณิชย์กรรม		อุตสาหกรรม การผลิต		ตัวแทนผู้ผลิต		การเงิน, ประกันภัย		อื่น ๆ		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
	ดีกว่ามาก	1	4.4	7	12.1	1	14.3	-	-	-	-	9
ดีกว่าเล็กน้อย	3	13.0	21	36.2	2	28.6	-	-	2	18.2	28	26.7
เช่นเดียวกัน	6	26.1	9	15.5	-	-	3	50.0	4	36.4	22	20.9
ดกลงเล็กน้อย	10	43.5	15	25.9	4	57.1	3	50.0	5	45.4	37	35.2
ดกลงมาก	3	13.0	6	10.3	-	-	-	-	-	-	9	8.6
รวม	23	100.0	58	100.0	7	100.0	6	100.0	11	100.0	105	100.0

ตารางที่ 25

นโยบายในการบริหารงานและการลงทุนของญี่ปุ่นในภาคศ

อุตสาหกรรม	พาณิชย์กรรม		อุตสาหกรรม การผลิต		ตัวแทนผู้ผลิต		การเงิน, ประกันภัย		อื่น ๆ		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
ขาดทุนออกไป	1	4.3	1	1.7	-	-	-	-	-	-	2	1.8
จะลดขนาดการลงทุนลง คงนโยบายเช่นเดียวกับ ปัจจุบัน	1	4.3	-	-	1	12.5	-	-	-	-	2	1.8
เลื่อนแผนการขยาย- งานออกไป	19	82.8	29	48.3	4	50.0	5	83.3	6	54.5	63	58.3
ขยายงานในทรัพย์สิน ถาวร	-	-	5	8.3	1	12.5	-	-	1	9.1	7	6.5
มีแผนขยายงานในภาคศ	1	4.3	25	41.7	1	12.5	-	-	3	27.3	30	27.8
		4.3	-	-	1	12.5	1	16.7	1	9.1	4	3.8
รวม	23	100.0	60	100.0	8	100.0	6	100.0	11	100.0	108	100.0

ตารางที่ 26

ขนาดของการลงทุนในโครงการใหม่ของบริษัทผู้เป็นในประเทศไทย

อุตสาหกรรม	พาณิชย์กรรม		อุตสาหกรรม การผลิต		ตัวแทนผู้ผลิต		การเงิน, ประกันภัย		อื่น ๆ		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
ต่ำกว่า 1 ล้านบาท	1	12.5	1	3.1	-	-	-	-	-	-	2	4.4
1 - 2 "	2	25.0	3	9.3	-	-	-	-	1	33.3	6	13.0
2 - 3 "	1	12.5	1	3.1	-	-	-	-	-	-	2	4.4
3 - 4 "	2	25.0	2	6.3	-	-	-	-	-	-	4	8.7
4 - 5 "	-	-	2	6.3	-	-	-	-	1	33.3	3	6.5
5 - 10 "	1	12.5	8	25.0	1	33.3	-	-	-	-	10	21.7
10 - 50 "	1	12.5	11	34.3	1	33.3	-	-	1	33.4	14	30.4
50 - 100 "	-	-	2	6.3	-	-	-	-	-	-	2	4.4
มากกว่า 100 "	-	-	2	6.3	1	33.4	-	-	-	-	3	6.5
รวม	8	100.0	32	100.0	3	100.0	-	-	3	100.0	46	100.0

ง. ทัศนะเกี่ยวกับบรรยากาศการลงทุนในประเทศไทยของบริษัทญี่ปุ่น

ความเห็นของผู้ประกอบการชาวญี่ปุ่นที่ลงทุนในประเทศไทย เกี่ยวกับบรรยากาศการลงทุนของประเทศไทยในอนาคต ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก (ร้อยละ 45.4 ของธุรกิจทั้งหมด) รองลงมาให้ความเห็นว่าบรรยากาศการลงทุนจะลดลงเล็กน้อย (ร้อยละ 38.0) สำหรับผู้ที่มีความเห็นว่าจะดีขึ้นบ้างแต่ไม่มากนัก มีจำนวน 17 ราย (ร้อยละ 15.6) มีอุตสาหกรรมการผลิตเพียงรายเดียว (ร้อยละ 1) ที่มีความเห็นว่าบรรยากาศการลงทุนของประเทศไทยจะลดลงอย่างมาก และไม่มีผู้ประกอบการชาวญี่ปุ่นแม้แต่รายเดียวที่มีความเห็นว่าบรรยากาศการลงทุนจะดีขึ้นอย่างมาก

จ. ปัจจัยที่ส่งเสริมบรรยากาศการลงทุน

สำหรับเหตุผลของผู้ประกอบการชาวญี่ปุ่นในประเทศไทยนั้น ได้แสดงทัศนะที่คาดว่าบรรยากาศการลงทุนในประเทศไทยจะดีขึ้นในอนาคต มีมูลเหตุหรือปัจจัยดังต่อไปนี้

1. บรรยากาศการลงทุนจะได้รับการส่งเสริมให้ดีขึ้นในระยะยาวจากรัฐบาล (ร้อยละ 37.3 ของผู้ให้คำตอบทั้งหมด)
2. คาดว่าอุปสงค์ (Demand) ในการบริโภคสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าจะต่ำเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว (ร้อยละ 32.8)
3. รายได้ของประชาชนจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นในขณะเดียวกัน ค่าครองชีพจะลดต่ำลงบ้าง อุปสงค์จะเพิ่มขึ้นทีละน้อย ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปมีอำนาจซื้อเพิ่มมากขึ้น (ร้อยละ 20.9)
4. การสนับสนุนการลงทุนจากรัฐบาล จะได้รับการส่งเสริมปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น (ร้อยละ 9.0)

ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีส่วนทำให้บรรยากาศการลงทุนในประเทศไทยดีขึ้นในระยะยาว ซึ่งจะเป็นการชักจูงให้ชาวต่างประเทศหรือชาวญี่ปุ่นที่มีความสนใจที่จะมาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น

ฉ. ปัจจัยที่ทำให้บรรยากาศการลงทุนลดลง

ในทัศนะของผู้ลงทุนชาวญี่ปุ่น ปัจจัยที่ทำให้บรรยากาศการลงทุนในประเทศไทยลดลง มีเหตุผลดังต่อไปนี้ เรียงลำดับตามความสำคัญจากมากไปหาน้อย

1. ผู้ลงทุนชาวญี่ปุ่นกลัวการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศมากที่สุด คือมีจำนวน 32 ราย หรือร้อยละ 20.5 ของวิสาหกิจญี่ปุ่นทั้งหมด
2. ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศ
3. การขาดดุลการชำระเงินของประเทศไทย
4. ค่าแรงภายในประเทศสูงขึ้น
5. ความไม่สงบหรือการก่อการสไตรคของแรงงาน
6. การเก็บภาษีวัตถุดิบที่ส่งเข้าในอัตราสูงและความยุ่งยากของเงื่อนไข

ในการเรียกคืนภาษีจากการส่งออก

7. ปัญหาการเข้าเมืองและสิทธิการเป็นผู้อยู่อาศัยของชาวญี่ปุ่น
8. ต้นทุนสินค้าต่ำกว่ากระทบกระเทือนต่อสินค้าไทย
9. ไม่สามารถคาดคะเนการขยายตัวภาคอุตสาหกรรม
10. ผลิตตผลมากเกินไป

นอกจากสาเหตุต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยที่ทำให้บรรยากาศการลงทุนไม่แจ่มใสเท่าที่ควรแล้ว ปัญหาที่สำคัญมากอย่างหนึ่งก็คือปัญหาการเพิ่มสูงขึ้นของราคาน้ำมัน เนื่องจากราคาน้ำมันที่สูงขึ้นเป็นสาเหตุโดยตรงที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และในทางอ้อมการขึ้นราคาน้ำมันก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ค่าแรงสูงขึ้นด้วย ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องราคาน้ำมันนี้เป็นผลกระทบต่อผลกำไรของกิจการ เพราะว่าเป็นการยากที่จะชดเชยราคาน้ำมันที่สูงขึ้น โดยการขึ้นราคาสินค้าหรือผลผลิตอุตสาหกรรม นอกจากนี้อุตสาหกรรมต่าง ๆ ยังไม่สามารถที่จะลดการผลิต หรือลดขนาดการผลิตลงได้มาก เพราะจะยิ่งทำให้ผลกำไรลดน้อยลงตามไปด้วย

ตารางที่ 27 (ต่อ)

ประเภทอุตสาหกรรม เหตุผล	พาณิชย์กรรม		อุตสาหกรรม การผลิต		ตัวแทนผู้ผลิต		การเงิน การประกันภัย		อื่น ๆ		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
ต้นทุนสินค้าทำกระทบกระเทือนต่อสินค้า- ไทย	-	-	3	3.0	-	-	-	-	-	-	3	1.9
ไม่สามารถคาดคะเนการขยายตัวภาค- อุตสาหกรรม	1	3.0	1	1.0	-	-	-	-	1	10.0	3	1.9
ผลิตผลมากเกินไป	-	-	2	2.0	-	-	-	-	-	-	2	1.3
ความเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวญี่ปุ่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	33	100.0	99	100.0	8	100.0	6	100.0	10	100.0	156	100.0

สาเหตุสำคัญที่ทำให้บรรยากาศการลงทุนลดลงอีกประการหนึ่ง ในทัศนะของ
 ผู้ลงทุนชาวญี่ปุ่น คือ ความไม่สงบหรือการก่อกองสไตรคของคนงาน และค่าแรงคนงาน
 สูงขึ้น ซึ่งเหตุผลเช่นเดียวกับการสำรวจครั้งที่แล้ว และในทางตรงข้าม ความเกรงกลัว
 เกี่ยวกับสถานการณ์อันโศกโศกน้อยกว่าการสำรวจครั้งก่อน ซึ่งหมายความว่าผู้ลงทุนชาวญี่ปุ่น
 มีความเชื่อมั่นในประเทศไทยมากขึ้น บริษัทและผู้ลงทุนชาวญี่ปุ่นจำนวนมาก มีความเชื่อ
 มั่นว่าประเทศไทยมีความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการขยาย
 ตลาดภายในประเทศสำหรับสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งในที่สุดก็จะเป็นการส่งเสริมให้ต่าง-
 ประเทศเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามในจำนวนวิสาหกิจ
 ญี่ปุ่นเหล่านี้ มีอยู่จำนวนหนึ่งที่คิดว่าไม่สามารถจะรู้ได้ว่าจะสามารถรับมือกับวิกฤตการณ์
 นานานที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างไร

การสำรวจทัศนะของผู้ประกอบการชาวญี่ปุ่นนี้ ทำขึ้นโดยหอการค้าญี่ปุ่นใน
 ประเทศไทย ซึ่งได้ทำการสำรวจเป็นประจำเกือบจะทุกปี ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะได้ทำ
 การวิจัยและส่งกลับไปยังประเทศญี่ปุ่น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะมาลงทุน
 ในประเทศไทยของวิสาหกิจญี่ปุ่น สำหรับประโยชน์ที่ประเทศไทยได้รับคือ ได้รับทราบ
 ความเห็น ทัศนะของผู้ลงทุนชาวญี่ปุ่นในแง่ต่าง ๆ อย่าง เป็นจริงและชัดเจนขึ้น เพราะ
 การที่หอการค้าญี่ปุ่นทำการสำรวจเอง ย่อมจะได้คำตอบที่ตรงกับความเป็นจริง และได้รับ
 ความร่วมมือที่จะตอบคำถามจากผู้ลงทุนชาวญี่ปุ่นมากกว่าที่ฝ่ายไทยจะเป็นผู้สำรวจเอง

การลงทุนของญี่ปุ่นที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย โดยได้รับการส่งเสริมจาก
 คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมากที่สุด จนถึงเมื่อสิ้นเดือนธันวาคม พ.ศ. 2522
 เฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมที่เปิดดำเนินการแล้ว ญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนมีจำนวนทั้งสิ้น
 ประมาณ 129 ราย โดยมีจำนวนเงินลงทุนทั้งสิ้น 24,080.48 ล้านบาท เป็นทุนจก-

ทะเบียน 4,054.44 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นหุ้นของชาวญี่ปุ่นจำนวน 1,711.48 ล้านบาท หรือร้อยละ 42.2 ของทุนจดทะเบียนทั้งหมด หุ้นของคนไทย 2,245.51 ล้านบาท หรือร้อยละ 55.4 เป็นหุ้นของประเทศอื่น ๆ อีก 97.45 ล้านบาท หรือร้อยละ 2.4 ของทุนจดทะเบียนทั้งหมด (ดูตารางที่ 28)

ก. ประเภทอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริม

การลงทุนของญี่ปุ่นที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนนั้น สามารถจำแนกประเภทอุตสาหกรรมและสินค้าที่สำคัญ ๆ ได้ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์จากการเกษตร จำนวน 18 ราย มีบริษัทที่สำคัญ ๆ เช่น บริษัทแหลมทองสหการ, Thai Bridgestone Co., Ltd., Thai Pineapple Canning Industry, Thai Feed Industry, บริษัทไม้อสยาม จำกัด ฯลฯ

สินค้าที่สำคัญ ๆ มี ผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์, สัตุประคบกระป๋อง, ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่, เฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้, หวาย, ยางรถยนต์, ไนลอน, ยางรถมอเตอร์ไซด์, ยางรถจักรยานยนต์, น้ำมันพืช, น้ำมันรำ และอื่น ๆ อีกมาก

2. เหมืองแร่ โลหะ และเซรามิกส์ จำนวน 22 ราย มีบริษัทที่สำคัญ ๆ เช่น บริษัท จี.เอส. สหกิจจำกัด, บริษัทสินธานี จำกัด, Thai Yazaki Electric Wire, บริษัทสังกะสีไทย จำกัด, Kang Yong Manufacturing, บริษัทกระจกไทยอาชีพ, G.S. Ceramic, Bangkok Glass Industries,

สินค้าที่สำคัญ ๆ ในอุตสาหกรรมหมวดนี้ ได้แก่ สายเคเบิลและสายไฟฟ้า, อุตสาหกรรมเหล็กกล้า, ท่อเหล็ก, กระจก, สังกะสี และเซรามิกส์

3. เคมีภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์เคมี จำนวน 17 ราย มีบริษัทที่สำคัญ ๆ เช่น Siam Textile Chemical Co., Bara Chemical Co., Hoechst Chemical Industry Co., บริษัทไทยเซ็นทรัลเคมีภัณฑ์ จำกัด, Teijin Polyester Co., Toray Nylon Thai Co.;

ตารางที่ 28
การลงทุนโดยตรงของญี่ปุ่นที่ได้รับการส่งเสริม
(ณ. สิ้นเดือนธันวาคม 2522)

หมวดอุตสาหกรรม	จำนวน (ราย)	ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	ทุนของญี่ปุ่น		ทุนของคนไทย		ทุนของประเทศอื่น ๆ	
			(ล้านบาท)	%	(ล้านบาท)	%	(ล้านบาท)	%
ผลิตผลจากการเกษตร	18	264,500	104,503	39.5	150,097	56.8	9,900	3.7
เหมืองแร่ โลหะ เซรามิกส์	22	416,500	169,120	40.5	202,260	48.6	45,120	10.8
เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เคมี	17	1,362,140	516,149	37.9	836,281	61.4	9,710	.7
เครื่องกลและเครื่องไฟฟ้า	34	612,979	324,936	53.0	283,893	46.3	4,150	.7
ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ	34	1,359,825	585,481	43.1	745,778	54.8	28,566	2.1
การบริการ	4	38,500	11,195	29.3	27,205	70.7	-	-
รวม	129	4,054,444	1,711,484	42.2	2,245,514	85.4	97,446	2.4

ที่มา : คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

สินค้าที่สำคัญ ๆ ในอุตสาหกรรมหมวดนี้ได้แก่ เคมีภัณฑ์สำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอ กาวแห้งเพื่อการอุตสาหกรรม ปู่ยง คลอรีนเหลว แฉนวนไนลอน แฉนวนโพลีเอสเตอร์ ฯลฯ

4. เครื่องกลและเครื่องไฟฟ้า จำนวน 34 ราย มีบริษัทที่สำคัญ ๆ เช่น บริษัทยูนิคูมอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัทโตโยตามอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัทอุตสาหกรรมไทยอิน จำกัด , Thai Honda Manufacturing Co., Thai Suzuki Motor Co., National Thai Co., Siam G.S. Battery Co., Yuasa Battery (Thailand) Co., Nippon Denso Thailand Co., N.H.K. Spring (Thailand) Co., Sanyo Universal Electric Co., U.E.I. Hitachi Co. etc..

สินค้าที่สำคัญ ๆ ในอุตสาหกรรมหมวดนี้ได้แก่ การประกอบรถบรรทุก รถโดยสาร รถยนต์นั่ง รถมอเตอร์ไซด์ แมคเตอร์รี่ อะไหล่เครื่องไฟฟ้า หลอดฟลูออเรสเซนต์ พัดลม เครื่องปรับอากาศ โทรทัศน์ วิทยุ อะไหล่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ต่าง ๆ

5. ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จำนวน 34 ราย มีบริษัทที่สำคัญ ๆ เช่น Thai Kurabo Co., Erawan Textile, Siam Synthelic Weaving Co., Dusit Textile Co., Lucky Tex (Thai) Co., Thai Teijin Co., Thai Towel Co., Y.K.K. Zipper (Thailand) Co., Thai Toray Textile Mills Co.

สินค้าที่สำคัญ ๆ ในอุตสาหกรรมหมวดนี้ ซึ่งจะเป็นอุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นส่วนใหญ่ เช่น ผ้า ผ่าไหม ถู่มือ กาย ผ้าไนลอน ซิป เครื่องประดับเฟอร์นิเจอร์ และอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์

6. การบริการ จำนวน 4 ราย มีบริษัทที่สำคัญ ๆ เช่น Siam Food Supply Co., Bangkok Drying and Silo Co., The Thai Marine Food Co; Eastern Hotel Co.

อุตสาหกรรมในหมวดนี้เป็นการให้บริการต่าง ๆ เช่น ห้องเย็น
ให้บริการอบพืชและไซโล ตลอดจนกิจการโรงแรม

ข. เปรียบเทียบอุตสาหกรรมญี่ปุ่นที่ได้รับการส่งเสริมกับการลงทุนของญี่ปุ่น
โดยทั่วไป

1. จำนวนบริษัทญี่ปุ่นที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน มีจำนวนประมาณ
129 บริษัท ในขณะที่เดียวกันกับที่บริษัทญี่ปุ่นเป็นสมาชิกของหอการค้าญี่ปุ่น มีจำนวน 342
บริษัท จำนวนบริษัทญี่ปุ่นที่ได้รับการส่งเสริมคิดเป็นร้อยละ 37.8 ของบริษัทญี่ปุ่นโดยทั่วไป

2. จำนวนเงินทุนของบริษัทญี่ปุ่นที่ได้รับการส่งเสริมมีมูลค่าประมาณ
1,711.48 ล้านบาท (ตารางที่ 28) เปรียบเทียบกับการลงทุนของญี่ปุ่นโดยทั่วไป ซึ่งมี
มูลค่าประมาณ 5,950.3 ล้านบาท (ตารางที่ 2 ในบทที่ 1) คิดเป็นอัตราส่วนโดย
บริษัทญี่ปุ่นที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน มีเงินลงทุนคิดเป็นร้อยละ 28.8 ของการลงทุน
ของญี่ปุ่นทั้งหมด

3. การลงทุนของญี่ปุ่นที่ได้รับการส่งเสริมจะลงทุนในอุตสาหกรรมการ
ผลิตที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศมากกว่าการลงทุนของญี่ปุ่นโดยทั่วไปที่ไม่ได้
รับการส่งเสริม ซึ่งการลงทุนส่วนใหญ่จะลงทุนในกิจการบริษัทการค้า สำนักงานตัวแทน
ภัตตาคาร ห้างสรรพสินค้า และโรงแรมซึ่งไม่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อเศรษฐกิจของ
ประเทศมากนัก

ค. สัดส่วนการลงทุนของญี่ปุ่นที่ได้รับการส่งเสริม

1. เมื่อพิจารณาถึงจำนวนโรงงาน ญี่ปุ่นจะลงทุนในโรงงานอุตสาหกรรม
เครื่องกลเครื่องไฟฟ้า และอุตสาหกรรมสิ่งทอมากที่สุด คือ ลงทุนหมวดละ 34 โรงงาน
หรือร้อยละ 26.4 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดเท่า ๆ กัน

2. ทางด้านเงินลงทุนที่ญี่ปุ่นลงทุนในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ญี่ปุ่นจะลงทุน
ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ (ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ) เป็นปริมาณสูงสุดคือ ลงทุนเป็นมูลค่า 7,774.8
ล้านบาท หรือร้อยละ 32.3 ของเงินลงทุนในอุตสาหกรรมทั้งหมด

3. แต่ถาพิจารณาถึงจำนวนเงินลงทุนโดยเฉลี่ยแต่ละโรงงาน โดยแยกตามหมวดอุตสาหกรรมแล้ว ญี่ปุ่นจะลงทุนโดยเฉลี่ยในอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี ต่อโรงงานสูงที่สุด คือโดยเฉลี่ยแล้วญี่ปุ่นจะลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าวโรงงานละ 324.11 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมสิ่งทอ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ

4. เมื่อมองทางด้านการจดทะเบียน ตัวเลขที่ออกมาก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ ทุนจดทะเบียนเฉลี่ยแต่ละโรงงานแล้ว ทุนจดทะเบียนในอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมีสูงที่สุด คือโดยเฉลี่ยแล้วแต่ละโรงงานญี่ปุ่นจะมีทุนจดทะเบียนโรงงานละ 80.13 ล้านบาท โดยเมื่อเฉลี่ยแต่ละโรงงานในจำนวนทั้งสิ้น 129 โรงงานแล้ว จะมีทุนจดทะเบียนโดยเฉลี่ยโรงงานละ 35.35 ล้านบาท

5. สำหรับทุนที่เป็นของญี่ปุ่นโดยเฉพาะ ตัวเลขจากตารางที่ 29 ก็แสดงให้เห็นเช่นเดียวกัน คือ ญี่ปุ่นจะลงทุนในอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมีภัณฑ์โดยเฉลี่ยแล้วสูงที่สุด และทุนซึ่งเป็นของคนไทยก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย จะลงทุนในกิจการหรืออุตสาหกรรมขนาดย่อม หรือขนาดกลางเท่านั้น ดังเช่นที่ได้กล่าวมาแล้วในบทนี้ ๆ ยังไม่มีการลงทุนขนาดใหญ่ อย่างเช่นโรงงานถลุงสินแร่เหล็กของบริษัท Kawasaki Steel ที่ลงทุนสูงถึง 1.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เลย

ความเห็นของผู้นำด้านธุรกิจและนโยบายการค้าของญี่ปุ่นในประเทศไทย¹

เป็นความเห็นบางประการ ของเจ้าหน้าที่ชั้นสูงฝ่ายญี่ปุ่น คือ นายคาซึยูกิ ฮาราดะ (Mr. Kazuyuki Harada) ประธานสำนักงานส่งเสริมการค้าต่างประเทศ

¹บทสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ชั้นสูงฝ่ายญี่ปุ่น เรื่อง "ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างญี่ปุ่นกับไทย," เอเชียปริทัศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (มกราคม - มีนาคม 2523)

ตารางที่ 29
 การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยที่ได้รับการส่งเสริมโดยเฉลี่ยแต่ละอุตสาหกรรม
 (ณ. สิ้นเดือนธันวาคม 2522)

หมวดอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน		เงินลงทุนทั้งสิ้น		ทุนจดทะเบียน		ทุนของญี่ปุ่น		ทุนของคนไทย	
	ราย	%	(พันบาท)	(พันบาท) เฉลี่ย/โรงงาน	(พันบาท)	(พันบาท) เฉลี่ย/โรงงาน	(พันบาท)	(พันบาท) เฉลี่ย/โรงงาน	(พันบาท)	(พันบาท) เฉลี่ย/โรงงาน
ผลิตผลทางการเกษตร	18	14.0	1,986,119	110,340	264,500	14,694	104,503	5,806	150,097	8,338
เหมืองแร่โลหะและเซรามิกส์	22	17.0	2,738,973	124,499	416,500	18,932	169,120	7,687	202,260	9,193
เคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี	17	13.1	5,509,819	324,107	1,362,140	80,126	516,149	30,361	836,281	49,193
เครื่องกลและเครื่องไฟฟ้า	34	26.4	5,948,703	174,961	612,979	18,029	324,936	9,557	283,893	8,349
ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและอื่น ๆ	34	26.4	7,774,799	228,671	1,359,825	39,995	585,481	17,220	745,778	211,934
บริการ	4	3.1	122,074	30,519	38,500	9,625	11,195	2,799	27,205	6,801
รวม	129	100.0	24,080,487	186,670	4,054,444	35,352	1,711,484	13,267	2,245,514	17,407

ที่มา : คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ประจำกรุงเทพฯ (JETRO) ของญี่ปุ่น และนายอิกุยะ ฮาราชิ (Mr. Ikuya Hayashi) ประธานหอการค้าญี่ปุ่นประจำกรุงเทพฯ ซึ่งมีข้อคิดเห็นและทัศนคติที่น่าสนใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจของประเทศไทยบางประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ก. สาเหตุการขาดดุลการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

สาเหตุเนื่องจากประเทศไทยขณะนี้ อยู่ในระยะของการพัฒนาอุตสาหกรรม มีความจำเป็นต้องสั่งซื้อสินค้าประเภททุน และวัสดุการผลิตที่จำเป็นต่อการพัฒนาในสภาพเช่นนี้การสั่งซื้อสินค้าจากญี่ปุ่นได้เพิ่มจำนวนขึ้น ควบคู่ไปกับระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สูงขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากการนำสินค้าญี่ปุ่นเข้ามานั้นตรงกับความต้องการของประเทศไทย ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ราคา คุณภาพ และระยะเวลาการส่งมอบสินค้า นี่คือสาเหตุสำคัญที่ไทยเสียเปรียบดุลการค้าญี่ปุ่น กล่าวโดยสรุปเนื่องจากสิ่งที่เรียกว่า "สาเหตุทางโครงสร้าง" นั้นเอง

ข. โอกาสสำหรับการปรับปรุงภาวะการเสียดุลการค้า

การเสียเปรียบดุลการค้าอย่างมาก ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ ดังนั้น ประเทศที่กำลังพัฒนา จึงพยายามสร้างอุตสาหกรรมส่งออกขึ้น ซึ่งการสร้างอุตสาหกรรมส่งออกมีอุปสรรคแตกต่างกันโดยพื้นฐาน เช่น กลไก กฎเกณฑ์ และลักษณะของตลาดต่างประเทศ สภาพการแข่งขันระหว่างประเทศ ทั้งในแง่ราคา คุณภาพ และระยะเวลาการส่งมอบ อีกประการหนึ่งแม้ว่าจะประสบความสำเร็จในการสร้างอุตสาหกรรมส่งออก ก็ไม่แน่นอนเสมอไปว่า ปัญหาการขาดดุลการค้าจะแก้ไขได้จนหมดสิ้น

อย่างไรก็ตาม วิธีการแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าในเชิงโครงสร้างที่ได้ผลที่สุด ก็คือต้องสร้างอุตสาหกรรมส่งออกขึ้นมาในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นให้ได้ ต้องศึกษาให้รู้ว่าการผลิตอุตสาหกรรมแขนงไหนบ้างที่เหมาะสมกับประเทศของตน เมื่อมองในแง่ระยะยาวโอกาสในการแก้ไขปัญหาการเสียเปรียบดุลการค้าย่อมมีอยู่มาก แม้ว่าจะต้องใช้ระยะเวลาก็ตาม

ค. แนวทางในการส่งสินค้าออกไปยังประเทศญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น

สินค้าที่ประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น ส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทเกษตรกรรม ทางอุตสาหกรรมมีน้อย ในระยะหลังสินค้าอุตสาหกรรมของไทยได้ส่งออกไปญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น เช่น ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ สินค้าแปรรูปจากสิ่งเพาะปลูก ประมง และเนื้อสัตว์ ซึ่งเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ยังมีสินค้าอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่สามารถส่งไปขายญี่ปุ่นได้ ซึ่งจะได้เพิ่มมากขึ้น และเพื่อการนี้เป็นความจำเป็นของฝ่ายไทย ที่จะต้องเข้าใจลักษณะต่าง ๆ ของตลาดญี่ปุ่น จะต้องเสริมการแข่งขันในแง่ราคา การออกแบบและคุณภาพ รวมทั้งจะต้องเตรียมสร้างระบบอุปสงค์ให้มีเสถียรภาพ โดยรัฐบาลญี่ปุ่น และ JETRO จะร่วมมือและให้ความช่วยเหลืออีกด้านหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลโดยเร็วที่สุด

ง. สาเหตุที่สินค้าไทยมักจะถูกค้ำหนึ่จจากทางฝ่ายญี่ปุ่น

เนื่องจากตลาดภายในประเทศญี่ปุ่น เป็นตลาดที่เปิดให้มีการแข่งขันอย่างเสรี มีการแข่งขันอย่างรุนแรงทั้งบริษัทญี่ปุ่นเอง และบริษัทจากต่างประเทศ ดังนั้นสินค้าที่มีความได้เปรียบทางด้านราคา คุณภาพ การออกแบบ และระยะเวลาการส่งมอบยอมที่จะสามารถขายได้ โดยไม่เกี่ยวกับว่าสินค้านั้นถูกผลิตขึ้นโดยผู้ผลิตคนใด ในประเทศใดเลย

ดังนั้น ถ้าผู้ผลิตในไทยต้องการผลิตสินค้าเพื่อที่จะสามารถแข่งขันในตลาดญี่ปุ่น หรือในตลาดของประเทศที่พัฒนาแล้ว ก็มีความจำเป็นที่จะต้องยกระดับเทคโนโลยีในการผลิต การควบคุมคุณภาพของสินค้า ตลอดจนกระทั่งการบริหารงาน ความรู้ และความชำนาญ ให้ทัดเทียมกับระดับมาตรฐานของประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้เวลาานพอสมควร

จ. มาตรการควบคุมและป้องกันสภาพแวดล้อมที่รัฐชาติญี่ปุ่นหรือบริษัทญี่ปุ่นใช้
ดำเนินงานในประเทศไทย

ในขณะที่บริษัทญี่ปุ่นออกไปทำการลงทุนในต่างประเทศ รัฐชาติญี่ปุ่นหรือ
สภาพการคาญี่ปุ่น ได้มีการควบคุมให้ใช้มาตรการป้องกันสภาพแวดล้อมเป็นพิษ โดยใช้
มาตรการเดียวกันกับประเทศญี่ปุ่น ประกอบกับบริษัทแต่ละแห่งก็เข้าใจถึงความปลอดภัย
เป็นอย่างดี จึงได้ระมัดระวังไม่ให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิษในต่างประเทศ

ในการที่บริษัทญี่ปุ่นคิดตั้งอุปกรณ์ป้องกันตามมาตรฐานการควบคุมสภาพแวดล้อม
เป็นพิษของญี่ปุ่น ซึ่งเข้มงวดกว่ามาตรฐานการควบคุมสภาพแวดล้อมเป็นพิษของไทย ซึ่ง
ทำให้ได้รับคำขอจากรัฐบาลไทย ขอความร่วมมือในการเปิดโอกาสให้เยี่ยมชมอุปกรณ์
ป้องกันสภาพแวดล้อมเป็นพิษ สำหรับผู้ประกอบการชาวไทยเพื่อที่จะได้ดำเนินการป้องกัน
ในอุตสาหกรรมของไทยด้วย

ฉ. ปัญหาที่บุคลากรของไทยไม่ค่อยมีโอกาสก้าวหน้าขึ้นไปในตำแหน่งบริหาร
หรือช่างเทคนิคชั้นสูงในบริษัทญี่ปุ่น และแนวทางแก้ไขปัญหานี้

ปัจจุบันการแต่งตั้งคนไทยให้ขึ้นไปยังตำแหน่งบริหารและนักเทคนิคระดับ
สูงในบริษัทญี่ปุ่นได้เริ่มมากขึ้นแล้ว ซึ่งในระยะยาวคาดว่าปัญหานี้คงจะผ่อนคลายลง
อย่างไรก็ตาม สามารถพิจารณาจากพื้นฐาน 2 ประการคือ

1. บริษัทญี่ปุ่น เน้นความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ถือความซื่อสัตย์ต่อบริษัท
เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น ในบริษัทร่วมทุนของญี่ปุ่น จึงมีความโน้มเอียงที่จะนำผู้บริหารงาน
และผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคชาวญี่ปุ่นเข้ามา โดยให้ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่น
เหล่านี้ ถ่ายทอดความรู้ความสามารถให้แก่ผู้ร่วมงานชาวไทย เป็นการสร้างคนขึ้นมา
เอง ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของธุรกิจญี่ปุ่น

2. ในขณะที่การบริหารงานแบบญี่ปุ่น เน้นหนักไปในด้านความสัมพันธ์
ระหว่างบุคคลในบริษัท ให้การศึกษาและสร้างคนขึ้นมาเอง ในขณะที่บริษัทยุโรปหรือ

อเมริกาให้ความสำคัญในการควบคุมทางการเงินและการเงิน ส่วนทางค่านิรภัยการ-
 มนุษย์ใช้วิธีดึงมาจากบริษัทอื่น วิธีการเช่นนี้ก็จะสามารถดำเนินงานไปได้โดยให้ผู้บริหาร
 ต่างชาติเพียงจำนวนน้อย ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ควรที่จะทำการพิจารณาว่า สำหรับวงการ
 ธุรกิจของประเทศไทย วิธีการใดควรจะเป็นวิธีที่ประเทศไทยต้องการในระยะยาว

สรุป จากความเห็นของเจ้าหน้าที่ชั้นสูงฝ่ายญี่ปุ่น พอสรุปได้ว่าปัจจุบันทางฝ่าย
 ญี่ปุ่นก็ได้พยายามที่จะช่วยประเทศไทย ในการส่งสินค้าที่ผลิตได้ภายในประเทศส่งออกไป
 ยังประเทศญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น โดยให้ข้อสังเกตว่าทางฝ่ายประเทศไทยเองจะต้องศึกษา
 ถึงภาวะตลาด การแข่งขัน ราคา และระยะเวลาการส่งมอบสินค้าให้รวดเร็วและตรง
 ตามเวลา นอกจากนี้ในเวลาก่อตั้งบริษัทอุตสาหกรรมหรือโรงงานนั้น ถ้าหากว่าบริษัท
 ของไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับทางฝ่ายญี่ปุ่นในการก่อตั้งขึ้นแรกเริ่ม โดยมีวัตถุประสงค์
 เพื่อผลิตสินค้าส่งไปจำหน่ายในตลาดญี่ปุ่นเป็นหลัก บริษัทดังกล่าวจะไม่ประสบ
 กับความลำบากในการส่งสินค้าออกไปยังประเทศญี่ปุ่นในระยะต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากใน
 กรณีนี้ โรงงานดังกล่าวจะเป็นโรงงานขนาดใหญ่ จึงสามารถที่จะลดต้นทุนการผลิตลงใ
 นการที่จะส่งสินค้าไปยังประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นตลาดใหญ่ โดยในการนี้ประเทศไทยจะต้อง
 ยอมรับสภาพการขาดดุลการค้าในระยะแรก ๆ เพราะการนำเครื่องมือและเทคนิคการ
 ผลิตระดับสูงมาใช้ในการผลิต ทำให้สามารถเพิ่มคุณภาพของสินค้าที่ผลิตได้ โดยสภาพการ
 ขาดดุลการค้านี้จะต้องเกิดขึ้นกับประเทศที่กำลังพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ซึ่งปัญหา
 การขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นนี้ อาจจะแก้ไขได้โดยจะต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร

ในเรื่องการส่งเสริมบุคลากรคนไทย ในตำแหน่งบริหารในบริษัทร่วมทุนของ
 ญี่ปุ่นนั้น ปัจจุบันได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากลักษณะการบริหารงาน
 ทางด้านพัฒนาบุคลากรของบริษัทญี่ปุ่น แตกต่างไปจากบริษัทยุโรปและอเมริกา ทำให้ดูว่า
 บริษัทยุโรปและอเมริกาส่งเสริมให้พนักงานที่เป็นชาวไทย ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งบริหารระดับสูง
 เร็วกว่าบริษัทของญี่ปุ่น ซึ่งสาเหตุอาจจะเป็นเพราะบริษัทของยุโรปและอเมริกา ใช้วิธีดึง
 เอาคนที่มีความสามารถจากภายนอกมาทำงาน ซึ่งอาจจะเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมและผ่าน
 งานจากบริษัทญี่ปุ่นก็เป็นได้